

Inledning

Magnus Bohlin

På senare tid har turismens utveckling allt mer kommit att förknippas med upplevelser. Resenärer efterfrågar iordninggjorda tjänster av detta slag. Begrepp som upplevelseindustri är nu allmänt omfattade och det har blivit tydligt att kulturarvet utgör en av upplevelseindustrins grundstenar. Denna tjänsteproduktion, som utvecklas i turistnäringens hägn, får en allt större ekonomisk betydelse för vårt land. Astrid Lindgren har genom sitt författarskap lyft fram det småländska landskapet och samspelet mellan land och småstad. Bondekulturen och dess plats i utvecklingen av Sveriges ekonomiska geografi har på detta sätt inte bara bidragit till folkbildningen i och om vårt land utan också adderat kulturarvsaspekter och landskapsmiljöer till bilden av Sverige utomlands.

Det landskap som Astrid Lindgren ofta har tagit sin utgångspunkt i är stätt i förändring. Allt färre personer har i dag någon direkt kontakt med detta historiska landskap, och förmågan att förstå det man ser av kvardröjande spår i landskapet är i snabbt avtagande. För att turismindustrin ska kunna forma produkter som baseras på ett kulturarv krävs flera ingredienser. För det första krävs kunskaper om landskapet, för det andra krävs kunskaper om turisterna och för det tredje krävs att den som ska koppla ihop kunskaper om landskapets kulturarv med turisternas behov och preferenser är förmögen att forma en produkt som vinner turisternas gillande. Turistindustrin får ofta kritik för att autenticiteten går förlorad när kulturarvet blir föremål för upplevelseproduktion, eller att de produkter som bjuds ut på marknaden är slätstrukna, andefattiga och allmänt kunskapsstunna. Det är nog inte rimligt att göra turistindustrin ensamt ansvarig när den inte förmår utmana sina kunder så att dessa efterfrågar upplevelser med betydande kunskapsstoff och intellektuell spänst. Här finns förstås en uppgift för forskningen i att popularisera sina resultat så att de väcker intresse i en vidare krets.

Det ovan sagda behandlar hur vi skapar förståelse för landskapet och hur dessa kunskaper förmedlas. Men vi befinner oss i en fortgående utvecklings- och omvandlingsprocess. Astrid Lindgrens landskap försvinner allt mer. Jordbruket och landsbygdens villkor förändras. Strukturförändringarna i det småskaliga jordbruk som karaktäriserat Småland gör att allt mindre öppen mark består. Förändringar sker också på annat vis, inte minst gäller det olika demografiska förhållanden. Frågan om vilken jordbruks- eller kanske snarare landsbygdspolitik landet har och kan driva inom ramen för det europeiska samarbetet är också viktiga i perspektivet av hur landskapets kulturarv förstås och lever vidare.

Detta kanske något annorlunda symposium kring en svensk författare kommer därför att speglas i *fem perspektiv* som vart och ett har en relation till det som här utan närmare definition benämnts Astrid Lindgrens landskap. Det första temat gäller hur landsbygdens och landskapets *politik* kommer att formuleras. I nästföljande teman diskuteras vilka bedömningar som kan göras om landsbygdens och landskapets *ekonomi* samt hur samspelet mellan politik och ekonomi kommer att forma *framtidens landsbygd* och, inte minst, i vilken utsträckning detta begränsar eller underlättar möjligheten att upprätthålla en länk till *gårdagens landskap*. Därefter behandlas hur kunskapen om *landskapets kulturarv* samlas och byggs upp, och hur kunskapen förmedlas så att den kan ligga till grund för *produktion av upplevelser*. Slutligen infinner sig frågan hur stor marknaden för upplevelser – som tar sin utgångspunkt i landskapets kulturarv – är eller kan bli. Vad betyder det, eller kan betyda, för en ort som Vimmerby att Astrid Lindgren har ritat in den och det småländska landskapet i folks mentala karta? Hur blir platser och händelser i detta författarskap besöksvärda och hur kan turistnäringen återanvända ett landskap som inte längre brukas på gängse vis? Kan en sådan upplevelseproduktion bli lönsam och samtidigt bidra till att bevara åtminstone landskapsfragment och en levande kunskap om detta landskaps tillkomst? Det är några av de centrala frågor som symposiet ställer.